



כ"א

זוהר דף קמב:

הריח העיד שיעקב ראוי לברכה

רבי אלעזר אמר, "וַיֵּרַח אֶת רֵיחַ בְּגָדָיו", שכיון שהלבישם יעקב העלו ריח טוב באותה השעה, וטרם שהריח ריח בגדיו לא ברכו, שהרי אז ידע שראוי הוא להתברך, שאם לא היה ראוי להתברך, לא היו מעלים כל כך ריח קדוש עמו, זה שכתוב: "וַיֵּרַח אֶת רֵיחַ בְּגָדָיו וַיְבָרְכֵהוּ, וַיֹּאמֶר רָאֵה רֵיחַ בְּנֵי כְרִיחַ שְׂדֵה אֲשֶׁר בְּרָכוּ הוּא". "ויאמר", דבר סתום הוא, יש מפרשים שהשכינה אמרה, ויש מפרשים שיצחק אמר.

הגן עדן של הצדיקים

"כְּרִיחַ שְׂדֵה אֲשֶׁר בְּרָכוּ הוּא". איזו שדה, זה שדה התפוחים^[ל] שדה שהאבות העליונים תומכים אותו ומתקנים אותו, (קדושים פ"ד). רבי אבא אמר, "וַיֹּאמֶר רָאֵה רֵיחַ בְּנֵי כְרִיחַ שְׂדֵה אֲשֶׁר בְּרָכוּ הוּא", משמע שנכנס עם יעקב הגן עדן, שהוא שדה התפוחים הקדושים, וכי איך היה יכול הגן עדן לכנוס עמו, הלא הגן עדן כמה גדול הוא ברחבו ובארכו, כמה מיני היכלות עליונים קדושים, מדרגות על מדרגות, מדורים על מדורים יש שם, אלא גן אחר עליון קדוש יש לו להקדוש ברוך הוא, ואותו הגן הוא חמדתו ונדבק בו, ואינו נשמר אלא בשביל הקדוש ברוך הוא בלבדו שהוא נכנס בו^[ל] וזאת הנחיל הקדוש ברוך הוא שיהיה נמצא תמיד עם הצדיקים, וכל שכן שיהיה נמצא בו ביעקב, וזאת הזמין לו הקדוש ברוך הוא ליכנוס עמו לעזור לו.

כ"ב

זוהר ויחי דף רכד ע"ב

בבגדו של יעקב היה ריח של עולם הבא

רבי יהודה אמר, "וַיֵּרַח אֶת רֵיחַ בְּגָדָיו וַיְבָרְכֵהוּ", בגדיו, בגדי עשו צריך לומר, שהרי לא שלו היו, אלא של עשו היו אותן הבגדים, שכתוב: "וַתִּקַּח רַבֵּקָה אֶת בְּגָדֵי עֶשָׂו בְּנֵה הַגָּדֹל

זוהר

לו. היינו הגן עדן מקום משכן הנשמות הקדושות לח. פירוש, בחצי הלילה להשתעשע עם שנמשלו לתפוח כנוצר במסכת שבת מפני מה נשמות הצדיקים, והכונה בזה ענין היחוד נמשלו ישראל לתפוח וכו'. הקדוש.

הַמְדוּת", אלא כך ביארנו וירח, כלומר הביט הלאה וירח ריח בגדיו של עולם הבא, אז ברכו, ועל זה כתבו: "רְאֵה רֵיחַ בְּנֵי כְרִיחַ שְׂדֵה אֲשֶׁר בְּרָכּוֹ ה'", זהו שדה התפוחים הקדושים, אמר הואיל שזכית באותן מלבושי כבוד, "וַיִּתֵּן לָהֶם הָאֱלֹהִים מִטַּל הַשָּׁמַיִם", איך נשמע[לט] לפי שבשדה התפוחים הקדושים ההוא נוטף טל בכל יום ממקום ההוא שנקרא שמים.

כ"ג ע

זוהר ויחי דף רכח.

תחילה יש לברך לה' ולאחר מכן את האחרים

רבי אלעזר אמר, בא וראה, בשעה שברך יצחק ליעקב, לא ברכו עד שברך להקדוש ברוך הוא בתחלה, וכיון שברך להקדוש ברוך הוא בתחלה, ברכו ליעקב, מניין זאת, שכתוב: "וַיֹּאמֶר רְאֵה רֵיחַ בְּנֵי כְרִיחַ שְׂדֵה אֲשֶׁר בְּרָכּוֹ ה'", כאן נמצא ברכה להקדוש ברוך הוא, שכתוב: "אֲשֶׁר בְּרָכּוֹ ה'", נתברך השדה בקיום הברכות[מ], ואחר זה כתוב: "וַיִּתֵּן לָהֶם הָאֱלֹהִים מִטַּל הַשָּׁמַיִם", שכיון שאותו השדה נתקיים בקיום הברכות, מיד ברכו "וַיִּתֵּן לָהֶם הָאֱלֹהִים", סוד שדה ההוא הוא שיוצאות ממנו ברכות לעולם, לאחר שהוא נתקיים בברכות.

כ"ד ע

זוהר יתרו דף פג

ברכת תחית המתים

"וַיִּתֵּן לָהֶם הָאֱלֹהִים מִטַּל הַשָּׁמַיִם וגו'". אמר רבי שמעון, ברכו בברכה, שעתידים בניו של יעקב להחיות בטל השמים ההוא לעתיד לבוא, שכתוב: "וַיִּתֵּן לָהֶם הָאֱלֹהִים", לך ולא לאחר, מטל השמים, שבו עתידים המתים להחיות לעתיד לבוא.

כ"ה ע

זוהר דף קמג.

הברכות של יעקב מעולות משל עשיו

רבי אלעזר אמר, "וַיִּתֵּן לָהֶם הָאֱלֹהִים מִטַּל הַשָּׁמַיִם וּמִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ", הרי זה מלמעלה ומלמטה בחבור אחד. "וְרֹב דָּגָן וְתִירֹשׁ", ככתוב (תהלים ל"ז): "נִעַר הָיִיתִי גַם זָקֵנְתִי וְלֹא רָאִיתִי צָדִיק נִעְזָב וְזָרְעוֹ מִבְּקֶשׁ לֶחֶם", בא וראה, זה המקרא שרו של עולם אמרו וכו', ולפיכך אמר: "וְרֹב

זיו הזוהר

לט. פירוש, איזה משמעות ושייכות יש לטל השמים ברכה שהשם הוי"ה ברוך הוא יתיחד עם השם אלהים להשפיע בה שפע ברכה, ועל מ. רמז השדה כאן היינו מדת המלכות ידי זה יוכל להיות אחר כך ויתן לך הנקראת בהשם אלהים, ואשר ברכו ה', היינו האלהים.

דָּגַן וְתִירֵשׁ"א]. "יַעֲבֹדוּךָ עַמִּים", בזמן שימשיל שלמה המלך בירושלים, שכתוב (דברי הימים ב' ט'): "וְכָל מַלְכֵי הָאָרֶץ וְגו' מְבִיאִים אִישׁ מִנְחָתוֹ וְגו'". "וַיִּשְׁתַּחֲוּ לָךְ לְאֲמִים", בזמן שיבוא מלך המשיח, שכתוב: "וַיִּשְׁתַּחֲוּ לּוֹ כָּל מַלְכִים". רבי יהודה אמר הכל מוסב על הזמן שיבוא מלך המשיח, שכתוב: "וַיִּשְׁתַּחֲוּ לּוֹ כָּל מַלְכִים כָּל גּוֹיִם יַעֲבֹדוּהוּ".

"הָיָה גְבִיר לְאַחֶיךָ". הוה ולא אמר היה או תהיה, אלא זה סוד עליון של האמונה שאלה האותיות הן סוד האמונה^[מ] ה למעלה, ו באמצע, ה אחר כך, ולפיכך אמר: "הָיָה גְבִיר לְאַחֶיךָ", למשול עלום ולהכניעם בזמן שיבוא דוד המלך.

רבי יוסי אמר, הכל מוסב על הזמן שיבוא מלך המשיח, שהרי לפי שעברו ישראל על דברי התורה, אז "וּפְרָקְתָּ עָלָיו מַעַל צְנֹאֲרְךָ"^[מ]. עוד אמר רבי יוסי כל אלה הברכות מצד חלקו של יעקב היו, ומשלו לקח, ואלה הברכות היה מבקש יצחק לברך את עשו, ולפיכך עשה הקדוש ברוך הוא וגרם לו ליעקב שיקח משלו.

בא וראה, בשעה שהנחש ההוא הביא קללות על העולם ונתקללה הארץ, מה כתוב, "וּלְאָדָם אָמַר כִּי שָׁמַעְתָּ לְקוֹל אִשְׁתְּךָ וְגו' אֲרוּרָה הָאֲדָמָה בְּעִבּוֹרְךָ וְגו'", שלא תהיה עושה פירות ותבואות כראוי, כנגד זה "וּמִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ". "בְּעִצְבוֹן תֹּאכְלֶנָּה", כנגד זה "מִטַּל הַשָּׁמַיִם". "וְקוֹץ וְדַרְדַּר תַּצְמִיחַ לָךְ", כנגד זה "וְרֵב דָּגָן וְתִירֵשׁ". "בְּזַעַת תֹּאכַל לֶחֶם", כנגד זה "יַעֲבֹדוּךָ עַמִּים וַיִּשְׁתַּחֲוּ לָךְ לְאֲמִים", שהם יעבדו הארץ ויחרשו בשדה, כמו שכתוב (ישעיהו ס"א): "וּבְנֵי נֶכֶר אֶפְרִיכֶם וְכַרְמֵיכֶם", והכל לקח יעקב זה כנגד זה ומשלו לקח, והקדוש ברוך הוא גרם לו ליעקב שיקח אותן הברכות להתדבק במקומו וחלקו, וגם עשו יתדבק במקומו וחלקו.

אמר רבי חזקיה, והלא אנו רואים שמשמני הארץ וטל השמים אותן הברכות לקח עשו אחר כך, כמו שכתוב: "הֲנֵה מִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ יִהְיֶה מוֹשְׁבָךָ וּמִטַּל הַשָּׁמַיִם מַעַל", אמר רבי שמעון אין זה כזה ולא זו כזו, כמה הן מחולקות המדרגות, ביעקב כתוב: "וַיִּתֵּן לָךְ הָאֱלֹהִים", ובעשו כתוב: "יִהְיֶה"^[מ]. ביעקב כתוב: "מִטַּל הַשָּׁמַיִם וּמִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ", בעשו כתוב: "מִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ" "וּמִטַּל הַשָּׁמַיִם מַעַל"^[מ] הרי שאין זו כזו, והמדרגות מחולקות כמה וכמה, לפי שבזו של יעקב כתוב: "וַיִּתֵּן לָךְ הָאֱלֹהִים מִטַּל הַשָּׁמַיִם", זה טל העליון שנמשך מעולם היותר עליון שנקרא טל השמים, השמים שלמעלה, טל שנמשך במדרגה של שמים, ומשם לשדה

זוהר

כדרך הנותן להמקבל מיד ליד, משאין כן יהיה, היינו בהסתר פנים בדרך מקרה וטבעית.

מה. הנה העיקר תמיד מוקדם להטפל, לכן בברכת יעקב כתוב קודם השפעת השמים העליונים מדרגות רוחניות, ואחר כך כתוב ומשמני הארץ לטפל, ובברכת עשו כתוב להיפוך, וגם נתוסף בברכת עשו תיבת מעל פירוש השמים שהוא ממעל לראשנו ולא גבוה יותר ובברכת יעקב כתוב השמים סתם, והיינו השמים שלמעלה מעלה.

מא. פירוש, שגם שרו של עולם יסכים להמשך אליו הברכות.

מב. ברכו שהאותיות היה מן השם הוי"ה ברוך הוא תהיינה כסדרן, ועל ידי זה יומשך אליו ולכל ישראל בניו שפע ברכה וחסדים, כי אם האותיות אינן כסדרן מורה על גבורה.

מג. אם כן אין הברכות מתקיימות בודאי בזמן הגלות.

מד. ויתן לך אלהים היינו בהארת פנים דקדושה

תפוחים הקדושים. "וּמְשַׁמְנֵי הָאֲרָץ", זו ארץ החיים שלמעלה. "וירשנה" בארץ שלמעלה ובשמים שלמעלה, ולעשו כאן בארץ שלמטה וכאן בשמים שלמטה, יעקב למעלה למעלה, עשו למטה למטה. ועוד שיעקב הוא למעלה ולמטה, ועשו למטה, ואף על פי שכתוב: "וְהָיָה כְּאִשֶּׁר תָּרִיד וּפְרֻקֶתָ עָלוּ מֵעַל צְוֹאֲרֹךְ", היינו, מזו שבכאן למטה, אבל למעלה כלל לא, שכתוב: "כִּי חָלַק ה' עִמּוֹ יַעֲקֹב חֶבְל נִחְלָתוֹ".

בא וראה, בשעה שהתחילו לקחת הברכות שלהם יעקב ועשו, לקח יעקב חלקו למעלה, ועשו לקח חלקו למטה, רבי יוסי ברבי שמעון בן לקוניא אמר לרבי אלעזר, כלום שמעת מאביך למה לא נתקיימו הברכות שברך יצחק ליעקב, ואותן הברכות שברך יצחק לעשו נתקיימו כלן, אמר לו כל אותן הברכות מתקיימות, וכן ברכות האחרות שברך הקדוש ברוך הוא ליעקב, אבל יעקב לקח מיד למעלה, ועשו לקח למטה. ואחר כך כשיקום מלך המשיח, יקח יעקב למעלה ולמטה ויהיה נאבד עשו מהכל, ולא יהיה לו חלק ונחלה וזכר בעולם, כמו שכתוב (עובדיה א'): "וְהָיָה בֵּית יַעֲקֹב אִשׁ וּבֵית יוֹסֵף לְהִבָּהּ וּבֵית עֲשָׂו לְקֶשׁ וּגוֹ", לפי שיהיה נאבד עשו מהכל, ויעקב ינחל שני עולמות, עולם הזה ועולם הבא, ועל אותו הזמן כתוב: "וְעָלוּ מוֹשְׁעִים בְּהָר צִיּוֹן לְשַׁפֵּט אֶת הָר עֲשָׂו וְהָיְתָה לָהּ הַמְּלוּכָה", ובזמן ההוא יקח מכל העמים המלכות, ותהיה הכל שלו, שכתוב: "וְהָיְתָה לָהּ הַמְּלוּכָה", לו בלבדו, כמו שכתוב: "וְהָיָה ה' לְמֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא יְהִיָּה ה' אֶחָד וְשְׁמוֹ אֶחָד".

סו כ"ו ע

זוהר דף קמג ע"ב

השכינה עם יעקב

"וַיְהִי אֵךְ יָצָא יָצָא יַעֲקֹב מֵאֵת פְּנֵי יִצְחָק אָבִיו". רבי שמעון אמר, "אֵךְ יָצָא יָצָא", שתי יציאות הללו למה, אלא אחת של השכינה ואחת של יעקב, שהרי כשנכנס יעקב נכנסה השכינה עמו, ולפי השכינה נתברך, שיצחק היה אומר הברכות והשכינה היתה מודה לו עליהן, וכשיצא יעקב יצאה השכינה עמו, זה שכתוב: "אֵךְ יָצָא יָצָא יַעֲקֹב", שתי יציאות ביחד.

"וְעָשׂוֹ אָחִיו בָּא מִצִּידוֹ", מן הציד לא כתוב אלא מצידו, שהוא ציד שלו, שלא היתה בו ברכה, ורוח הקודש צועק ואומר (משלי כ"ג): "אֵל תִּלְחַם אֶת לִחְם רַע עֵינָיו".

